

**Gemeente
Haarlem**

Rapport onderhoud Begraafplaatsen maart 2021

**Toelichting achterstallig
onderhoud begraafplaats
Akendam en St Jozef.**

10 maart 2021

Ilse van der Meer

Afd. Bedrijven / Team Begraafplaatsen

Inhoudsopgave

1.	Introductie	5
2.	Inleiding	6
2.1	Huidige situatie	6
2.2	Huidig Beheer	7
3.	Groenbeheerplan	8
4.	Kosten	9
4.1	Eenmalige kosten voor het inlopen van achterstallig onderhoud	9
4.2	Eenmalige kosten voor uitvoering, verbetering en vergroten biodiversiteit	9
4.3	Kosten regulier dagelijks onderhoud	10
5.	Verdere uitwerking	10
6.	Tot slot	11

1. Introductie

Haarlem kent drie gemeentelijke begraafplaatsen. De Kleverlaan in het centrum van de stad en Akendam en St. Jozef aan de noordelijke rand van Haarlem. De Kleverlaan is in 1832 in gebruik genomen en daarmee de oudste en tevens meest monumentale begraafplaats. Deze is in een betere staat van onderhoud dan beide andere begraafplaatsen. Door de aanleg, architectuur en goede bodem is er al sprake van een meer parkachtig karakter met veel oude bomen. De begraafplaats Kleverlaan (ook wel begraafpark genoemd) wordt dan ook niet verder betrokken in deze notitie.

Figuur 1: Akendam

Akendam is aangelegd in 1932 ter uitbreiding van de Kleverlaan. De ronde aula aan het eind van de oprijlaan is een belangrijk beeldbepalend element, zeker door de waterpartij die daar voor ligt. Het gebouw dateert uit 1936 en is een Rijksmonument sinds 1999. Akendam is een algemene begraafplaats met een Islamitisch gedeelte. St. Jozef ligt schuin tegenover Akendam en is in 1958 aangelegd. St. Jozef is een rooms-katholieke begraafplaats met een strakke indeling die de uitstraling sober en overzichtelijk houdt. Eenvoud voert hier de boventoon. St. Jozef beschikt over een stijlvolle kapel.

Figuur 2: Sint Jozef

2. Inleiding

Met de gemeentelijke begraafplaatsen biedt de gemeente Haarlem plekken voor het herdenken van dierbaren, maar ook ontmoetingsplaatsen waar de natuur- en cultuurhistorische waarden van de begraafplaatsen worden beleefd. De begraafplaatsen hebben ook een steeds belangrijker functie in de ecologische structuur van de omgeving. Omdat begraafplaatsen 's nachts stil en donker zijn, vormen zij een goede voedingsbodem voor bijzondere flora en fauna. De verweving van groen binnen de bebouwing levert daarmee beschutte ruimtes op die geschikte leefgebieden vormen voor bijzondere planten en dieren.

Een steeds belangrijker sociaal – maatschappelijke functie is om een begraafplaats te bezoeken, niet alleen als nabestaande maar ook om bijvoorbeeld te wandelen. Een mooi onderhouden park hoeft niet somber te stemmen. Mensen kunnen er ook terecht om te slenteren, te overpeinzen, te bespiegelen of een boek te lezen.

De ambitie voor het beheren van de begraafplaatsen is dat deze worden gezien als waardige gedenkparks. Dat betekent dat er gestreefd wordt naar een hoge onderhoudskwaliteit. Een gedenkpark is meer dan alleen een begraafplaats. Een gedenkpark straalt rust en respect uit. Naast de hiervoor genoemde sociaal maatschappelijke functie bieden de begraafplaatsen meer dan alleen begraven. Ook na een crematie zijn er voor nabestaanden verschillende mogelijkheden om overledenen te herdenken. Het gaat dan om bijvoorbeeld een urnenmuur, een urnenvijver en bijzetten van een urn in een graf. Ook zijn er twee verstrooivelden die een mooie herdenkingsplek zijn met een gedenkbom waar de nagedachtenis aan een overledene voortleeft.

2.1 Huidige situatie

Inmiddels is gebleken dat de begraafplaatsen Akendam en St. Jozef minder bezoekers krijgen en dat nabestaanden de afgelopen jaren steeds meer –terechte- klachten hebben over het aanzicht van het groen en de uitstraling van de begraafplaatsen. De uitstraling op de begraafplaatsen moet kwaliteit A+ zijn. Dit houdt in dat de grindpaden schoon en onkruidvrij zijn. De vijvers zijn aantrekkelijk om te zien, de gazons zijn onkruidvrij en mooi gemaaid, de hagen geven een besloten karakter en privacy en er zijn voldoende bij een gedenkpark passende bomen. Ook is er vaste beplanting die aansluit bij de variëteit van de seizoenen.

Omdat er geen sprake meer is van A+ kwaliteit is een consequentie dat bezoekers of nabestaanden minder graag – of niet meer komen. Dat brengt de instandhouding van de begraafplaatsen uiteindelijk in gevaar en heeft uiteindelijk ook invloed op het aantal begrafenissen en verstrooiingen.

Het verder uitblijven van een investering zal op termijn leiden tot een teloorgang van de bijzondere ruimtelijke kwaliteit.

2.2 Huidig Beheer

Met het huidige beheer wordt het beeld van de begraafplaatsen al een aantal jaren niet op A+ kwaliteit bereikt. In de zomer en het najaar van 2020 is er een inventarisatie van het groen gemaakt. Hieruit blijkt dat er met name op de begraafplaatsen Akendam en St. Jozef achterstallig onderhoud ontstaan, onder andere door (gebrek aan) bomen, beplanting, heesters, vijvers en halfverharding (grindpaden).

De onderhoudsbudgetten houden namelijk geen rekening met vervangingen, maar alleen met dagelijks onderhoud en dan ook niet voor het totale areaal. Dit achterstallig onderhoud kan niet ingelopen worden door méér of beter dagelijks onderhoud. Op een aantal punten moet het bestaande vervangen worden, zoals bij terreinmeubilair, hagen, heestervakken en halfverharding. Ook moet er nieuwe voedzame ondergrond worden aangebracht en onderhoudsarme beplanting. Wanneer de achterstanden met de benodigde extra middelen ingelopen worden en er weer een A+ kwaliteitsniveau ontstaat, kan dit beeld daarna in stand gehouden worden door het dagelijks onderhoud zoveel mogelijk te intensiveren.

Figuur 3: Achterstallig onderhoud aan windsingels en hagen.

Figuur 4: Zandpaden met onkruid: zeer arbeidsintensief.

3. Groenbeheerplan

Het is belangrijk dat er ook een groenbeheerplan wordt opgesteld waarin alle beheers categorieën (groen, vijvers en halfverharding) zijn ondergebracht. Een onderdeel hiervan is het starten met meer ecologisch gericht groenbeheer. Een must voor de begraafplaatsen omdat chemische bestrijdingsmiddelen die tot 2018 werden ingezet tegen onkruid niet meer gebruikt mogen worden. Biodiversiteit voor de begraafplaatsen is ook voor de stad interessant. De begraafplaatsen kunnen zeker ook bijdragen aan kansen voor stikstofopname en waterretentie. Door bij de vervanging en omvorming van versleten paden en groenvoorzieningen naar meer extensief te beheren groen gelijk de ecologische eisen mee te nemen, wordt aan meerdere uitgangspunten uit het coalitieprogramma Duurzaam Doen bijgedragen. Extensief beheer op de begraafplaatsen betekent het inzaaien van bloemenmengsels, het aanplanten van stinzenplanten en dat een deel van het areaal minder vaak gemaaid zal worden.

Om in de verdere toekomst minder dagelijks onderhoud te hoeven doen zal de plantdichtheid in de onderhoudsarme plantenvakken verhoogd moeten worden. Er moeten onderbegroeiing en bodembedekkers aangebracht worden waar dat kan, er moeten verstevigde graspaden komen in plaats van zandpaden, gras en vaste planten op kale grafzones en grindpaden moeten omgevormd worden naar robuuster paden met bijvoorbeeld een afstrooilaag. Hiermee worden pas na een aantal jaren, de inschatting is 5 á 10 jaar, de onderhoudskosten verlaagd, het te schoffelen/wieden areaal wordt met de hiervoor genoemde omvormingen na verloop van tijd kleiner en minder arbeidsintensief.

Figuur 5: Minder onderhoud door toepassen ecologisch (extensief) beheer waar mogelijk.

4. Kosten

4.1 Eenmalige kosten voor het inlopen van achterstallig onderhoud

Door de afdeling PCM is een overzicht opgesteld waarin per maatregel in kaart is gebracht wat de investering is voor het inlopen van het achterstallig onderhoud. Aan de hand van de eenheidsprijs (ppe) en de hoeveelheid areaal wordt per maatregel duidelijk wat de kosten zijn. Daarbij is ook de VAT/VTU aangegeven voor de uitvoering. Apart is berekend wat de kosten zijn op jaarbasis voor het reguliere onderhoud.

Eenmalige kosten voor het inlopen van achterstallig onderhoud.

Kosten Akendam	€ 233.215
Kosten St. Jozef	€ 143.298

Met het terugbrengen op A+ kwaliteit is een bedrag gemoeid van € 376.513.

4.2 Eenmalige kosten voor uitvoering, verbetering en vergroten biodiversiteit

Tijdens de concrete uitvoering van het inlopen van achterstallig onderhoud is het zinvol om ook verbeteringen mee te nemen.

Voor begraafplaats Akendam gaat het bijvoorbeeld over het planten van bloembollen in het gazon naast het hoofdpad, zodat dit gedeelte insect- en vlindervriendelijk is. Ook wordt de padenstructuur logischer ingericht door een paar paden door te trekken. Rond de vijver gaat het om het aanbrengen van graskanten. Hiervoor is een extra investering nodig van € 57.924.

Voor begraafplaats St. Jozef gaat het om het toevoegen van 40 bomen rond de oprijlaan en de hoofdpaden. Ook moet hier een bloemenmengsel worden gezaaid en geplant voor biodiversiteit op het verstrooiveld. Voor deze toevoegingen is €103.259 benodigd. Het is van belang dat de huidige vijver aangepakt wordt. Nu voldoet deze niet aan de beeldkwaliteit en doet afbreuk aan het entree van het verstrooiveld. Op begraafplaats Akendam worden 43 bomen toegevoegd. In totaal betekent dit voor de begraafplaatsen een toevoeging van 83 bomen.

Eenmalige kosten voor uitvoering verbetering en vergroten biodiversiteit

Kosten Akendam	€ 57.294
Kosten St. Jozef	€ 103.259

De totale kosten (Akendam en St. Jozef) voor het vergroten van de biodiversiteit, extra bomen een betere padenstructuur bedragen € 160.553.

4.3 Kosten regulier dagelijks onderhoud

Het bedrag van het onderhoud op jaarbasis is eveneens berekend op de prijs per eenheid (ppe) waarin ook de vervanging op termijn is meegenomen. Het dagelijks onderhoud is deels opgenomen in de huidige Beheer en Onderhoudscontracten (DDO's). Wanneer de begraafplaatsen weer naar A+ niveau zijn gebracht, moet ook het dagelijks onderhoudsbudget worden verhoogd om te voorkomen dat het niveau weer zal dalen.

Terugkerende kosten voor het regulier dagelijks onderhoud.

Kosten Akendam	€ 106.102
----------------	-----------

Kosten St. Jozef	€ 51.450
------------------	----------

Totaal jaarlijkse kosten regulier onderhoud	€ 157.599.
---	------------

5. Verdere uitwerking

Het overzicht van de door PCM gedane inventarisatie in de zomer en het najaar van 2020 (zie 4.1) laat zien dat het hier om een omvangrijk project gaat. Gezien de omvang en diversiteit van dit project zal er bij de afdeling PCM een concrete uitwerking moeten plaatsvinden en zal er een prioritering van de deelprojecten gemaakt worden. Een van de deelprojecten is het opstellen van een nieuw bomenplan op de katholieke begraafplaats St. Jozef. Een voorstel is om dit inrichtingsplan te maken in de vorm van een "bomenkruis". Dat betekent dat de bomen die geplaatst gaan worden het perspectief tonen van een groot kruis over de begraafplaats. Dit past bij de uitstraling van deze katholieke begraafplaats.

Figuur 6: Minder onkruidgroei door toepassing grootbladige beplanting.

6. Tot slot

Op begraafplaatsen Akendam en St. Jozef zijn gemiddeld 175 begrafenissen per jaar en circa 115 verstrooiingen.

Begraafplaats	Netto oppervlakte	Oppervlakte graven	Aantal graven
Akendam	79.658	11.544 (14%)	5771
St. Jozef	38.232	3.188 (8%)	1594

Figuur 7: Verbetering beeldkwaliteit door inzaaien van gras en vervangen hagen.

Dit is een uitgave van gemeente Haarlem,
10 maart 2021

Tekst: rapport onderhoud begraafplaatsen,
Fotografie: S.J. Groot,

Postbus 511
2003 PB Haarlem
Tel. 14 023

haarlem.nl